

Дата: 10-11-2025р.

Клас: 7 клас

Предмет: Мова. Література

Завдання:

Мова — 1) Вирава 35 (ст. 21) — пер. 1-10.

2) повторити правило написання апострофа! Самостійна робота!

Літ-ра — 1) М. Коцюбинський, "Харитя"⁴
прочитати ст. 206-207

2) писемні вирази на листку #1, 2.

ХАРИТЯ

Скорочено

В печі палав огонь і червоним язиком лизав челюсті. В маленькій хаті було поночі, по кутках стояли діди. На постелі лежала слаба жінка і стогнала. Се Харитина мати. Шість тижнів поминуло, як помер її чоловік, батько Харитин, і відтоді бідна удова тужить та слабує, а оце вже другий день, як зовсім злягла. Злягла саме в жнива, в гарячий час, коли всі, хто вмів жати, подались на ниву збирати на зиму хліб. І вдвоє жито поспіло, та нема кому його жати; сиплеться стигле зерно на землю, а удова лежить недужа: тяжка слабкість спутала руки й ноги, прикувала до постелі... Лежить бідна мати Харитина та б'ється з думками.

Рипнули двері.

— То ти, Харитю? — почувся млявий голос слабої.

— Я, мамо!

З дверей виткнулося спершу відро, до половини виповнене водою, далі русява голівка дівчинки, нахилена вбік до відра, а далі права рука, піднята трохи догори. В хату увійшла Харитя і поставила коло печі відро. Їй було вісім років...

— Що ти робиш, доню? — поспитала мати.

— Вечерю варитиму, мамо!

Слаба тільки зітхнула.

А Харитя і справді заходилася коло вечері... Любо було глянути на її дрібненькі запечені за сонці рученята, що жваво бігали від одної роботи до другої. Великі сині очі з-під чорних вій дивилися пильно і розумно. Смугляве личенько розчервонілося, повні уста розтулилися — вся увага її була звернена на роботу. Вона забула навіть і за нові червоні кісники, що двічі обмотували її русяву, аж білу, голівку. Кісники ті були її радість, її гордощі. Оце третій день, як хрещена мати подарувала їй ті кісники, а Харитя й досі не натішилась ними.

Мати стиха застогнала.

Харитя стрепенулась і підбігла до ліжка.

— Чого ви, матінко? Може, водиці холодної? Що у вас болить? — ластівкою припадала вона коло недужої.

— Ох, дитино моя люба! Все в мене болить: руки болять, ноги болять, голови не зведу. От, може, вмру, на кого ж я тебе лишу; сиротину нещасну?.. Хто тебе догляне, вигодує?

Харитя почула, що її маленьке серце заболіло, наче хто здавив його в жмені; сльози затремтіли на її довгих віях. Вона припала матері до рук і почала їх цілувати.

— Що ми робитимемо доню? От довелось мені з'ягти саме в жнива... Хліб стоїть у полі невижатий, осипається... І вже не знаю, як мені, бідній, недужій запобігти лихові... Як не зберемо хліба — загинемо з голоду зимою! Ох, Боже мій, Боже!

— Не журіться, мамо! Не плачте! Адже ж Бог добрий, мамо! Бог допоможе вам одужати, допоможе вам хліб зібрати... Правда, мамо? Правда?..

Рано встало золоте сонечко. Рано, разом з сонцем, прокинулася і Харитя. Хутенько зварила куліш, нагодувала маму, сьорбнула й сама кілька ложок. Упоравшись, зняла серп з полиці, поклала в торбинку хліба та цибулі і зав'язала рябенькою хусточкою. Далі поцілувала маму й каже:

— Піду я, мамо, на вулицю до дівчат, побавлюся трохи.

— Йди, доню, та не барись...

Йде Харитя селом, і якось їй чудно. Ніколи не ходила сама так далеко від хати. От уже крайню хату минула, вийшла на поле й стала, задивившись у далечінь на чудовий краєвид. І справді було гарно на ниві, несказанно гарно! Погідне блакитне небо дихало на землю теплом. Половіли жита й вилискувались на сонці. Червоніло ціле море колосків пшениці...

І добре Хариті на ниві, і страшно. Стала вона й не знає, чи йти далі, чи вертатися. Але виткнулась десь далеко з жита червона хустка жіноча, і Харитя згадала і хвору маму, і чого прийшла. Вона подалася стежкою межі жита. Як тільки Харитя увійшла межі жита, гарний краєвид зник. Босі ноженята ступали по втоптаній стежці, над головою, межі колосками, як биндочка, синіло небо, а з обох боків, як стіни, стояло жито й шелестіло вусатим колоссям. Харитя опинилась наче на дні в морі. В житі синіли волошки та сокирки, білів зіркатий ромен, червоніла квітка польового маку... Аж ось і їх нива. Вона добре знає свою ниву, ось і рівчак той, що промила весняна вода. Харитя поклала торбинку, взяла в руки серп і почала жати. Тихо навкруги. Тільки цвіркун цвіркоче в житі, шелестить сухий колос та інколи запідпадьомкає перепелиця. Жне Харитя, але якось недобре йде робота. Довге стебло путається, великий серп не слухається в маленькій руці, колосся лоскоче спітніле личенько... Аж ось щось наче впекло Харитю в па-

лець. Вона вихопила руку й побачила на пальці кров. Серп випав Хариті з рук, лице скривилося з болю, на очі набігли сльози, і Харитя от-от заплакала б гірко, коли б не нагадала про свою бідну маму. Швиденько обтерла кров з пальчика спідничкою, затерла врізане місце землею і почала жати. Стерня коле босі ноги, аж на плач збирається Хариті, піт великими краплями падає на землю, а бідна дівчинка жне та й жне.

Якось обернулась Харитя назад, щоб покласти нажату жміньку, глянула навкруги — і страх обхопив її. Адже вона одна на ниві! Ану, який страх вискочить із жита й задушить її!..

Стежкою наближались дві молодиці. Харитя постерегла їх, знов нагадала недужу бідну маму і, схиливши русяву голівку, взялась до роботи. Вона мусить вижати жито! Вона мусить потішити свою добру нещасну маму!

Молодиці наблизилися до Хариті, впізнали її і глянули одна на одну.

— Ти що тут робиш, Харитю? — спитали разом. Харитя здригнулась, підвела очі на молодиць і засоромилась.

— Жну... мати слабі лежать... нема кому хліб вижати... з голоду згинемо зимою.

В голосі її тремтіли сльози.

— Бідна ж ти, дитино, бідна!..

Враз Харитя почула, що сльози душать її. Зразу якось дуже жаль стало їй слабій матері, дуже заболів той пальчик, що втяла серпом, заболіли ноги, наколені стернею, згадався переляк недавній — сльози, мов град, посипалися на землю, і Харитя, голосно хлипаючи, заридала.

Молодиці кинулися до неї.

— Ще з тобою, дитино? Не плач, перепілочко! Мати твоя, дасть Бог, одужає, а жито ми вижнемо, не дамо вам згинуть з голоду. Ну, не плач же, квіточко!

Молодиці взяли на руки бідну Харитю, цілували, потішали.

— Ходім зараз до матері, кай вона втішиться, що має таку добру дитину...

Молодиці взяли за руки Харитю і подалися стежкою назад у село. Харитя йшла і тихо хлипала.

Незабаром Харитина мати одужала. Молодиці вижали удовине жито, хрещений батько Хариті звіз хліб у стодолу, і сироти вже не боялися голодної смерті. Мати цілувала та пестила свою добру дитину, а Харитя щебетала:

— Хіба я не казала вам, матінко, що добрий Бог дасть вам здоров'я і допоможе зібрати хліб? Хіба не на моє вийшло?..

Прочитай і подумай. Гарно подумай. Про людей, про людські долі. Про вдачі людей. І... про себе. І що тепер скажеш?

М. Коцюбинський "ХАРИТЯ" - Завдання.

ІМ'Я.....

1. Поясни слова українською мовою:

- кісники -
- постіль -
- нива -
- не зведу -
- не барись -
- стерня -

2. Склади речення зі словами:

- куліш -
-
- молодіці -
-
- упоравшись -
-
- стерня -
-
- вдова -
-
- подалася -
-